červenec–srpen / 2026

NEWSLETTER

institut VÁCLAVA KLAUSE

V. Klaus a IVK: Odešel Milan Knížák, všestranná osobnost i blízký spolupracovník našeho institutu

I. Strejček: Milan Knížák z mého zápisníku

V. Klaus a T. Freisler: Podobnosti a odlišnosti vývoje české a německé ekonomiky

J. Weigl: Přes všechny problémy žijeme v úžasné zemi

I. Strejček: Dvojí metr

L. Jakl: O čem se dnes budeme hádat?

I. Strejček: Sport v politice a politika ve sportu

A. Dvořák: Formální autorita školy

LETNÍ GRAF IVK

Německo: Volební preference v Sasku-Anhaltsku

(Zemské volby se budou konat v neděli 6. září 2026.)

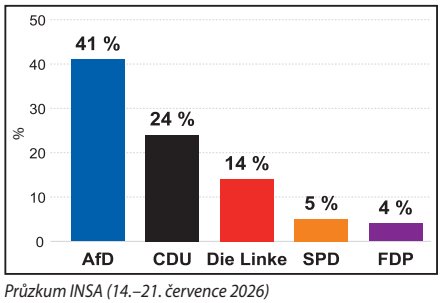

Průzkum INSA (14.–21. července 2026)

Institut Václava Klause o.p.s.
Šárecká 15/29
160 00 Praha 6
e-mail: office@institutvk.cz
www. institutvk.cz
IVK – Newsletter
Institutu Václava Klause
Registrace MK ČR E 11024
Periodicita: měsíčník
Datum vydání: 31. 7. 2026

Odešel Milan Knížák, všestranná osobnost i blízký spolupracovník našeho institutu

Václav Klaus
a Institut Václava Klause

Odešel Milan Knížák. Česká kultura, česká politika a český veřejný život ztratily jednu z velkých osobností. Jednu z těch, které zanechávají nesmazatelnou stopu, které vzbuzují neklid, které provokují, inspirují, tvoří, povznášejí i kritizují. Byl originálem sám o sobě, vždy a všude. Ztratili jsme osobnost vpravdě světovou, která po sobě zanechala všestranné a inspirativní dílo.

Odešel „náš" Milan Knížák. Osobnost mimořádně blízká Institutu Václava Klause. Člověk pevných, sebevědomých a originálních nápadů, hluboce přesvědčený o tom, že „svobodu si každý nosíme v sobě", jsme povinni o ni pečovat s pokorou, ale obhajovat ji velmi rozhodně.

Česká kultura, česká politika a český veřejný život ztratily jednu z velkých osobností.

Milan Knížák byl člověkem s nezpochybnitelnou lidskou integritou, jež dokázala spojit zdánlivě nespojitelné – byl bohém, rebel a bouřlivák, ale současně člověk se smyslem pro řád a proporce, solitér nerespektující konvence a současně vůdčí osobnost formující umělecké školy, kulturní manažer a dobrý hospodář a při tom věčný hledač nových cest umění a uměleckého vyjádření prožitku, malíř, sochař, hudebník, nábytkář, sběratel, loutkář a významný restaurátor loutek, pedagog s ostrými názory, kritik, manažer, politik, občan.

Byl to vzácný člověk.

Byl to vzácný člověk. Byl obdivován, milován, nenáviděn, zatracován, vysmíván, pomlouván a současně adorován, oceňován, respektován, ale nikdy přehlížen nebo opomíjen. To nebylo možné ani v umění, ani ve veřejném životě – jeho hlas zněl kolem nás do posledních chvil, silně, jasně, radikálně.

Jeden ze zakladatelů undergroundu u nás, nonkonformní umělec, který zachytil a spoluvytvářel rozlet 60. let u nás a získal si zahraniční renomé, člověk pronásledovaný a vězněný minulým režimem, nezlomný ve svém trvání na svobodě v životě i v umění. Listopadovou revolucí byl vynesen do pozice rektora Akademie výtvarných umění, kterou řídil sedm let a studenty byl hluboce

▸

EDITORIAL

Letní vydání Newsletteru Institutu Václava Klause spojuje témata, která se dotýkají současné společnosti z různých úhlů pohledu. Václav Klaus připomíná osobnost nedávno zesnulého Milana Knížáka, jednoho z nejvýraznějších představitelů české kultury a dlouholetého spolupracovníka Institutu Václava Klause. Ivo Strejček na něj navazuje osobními vzpomínkami na Milana Knížáka. A v dalším textu píše o dvojím metru v evropské politice a vztahu sportu a politiky. Václav Klaus a Tadeáš Freisler analyzují překvapivé podobnosti vývoje české a německé ekonomiky, Ladislav Jakl se zamýšlí nad podobou dnešní veřejné debaty a Aleš Dvořák nad postavením školy a autority ve vzdělávání. Optimistickou protiváhu kritickým textům přináší Jiří Weigl, který připomíná, že přes všechny současné problémy zůstává Česká republika úspěšnou, bezpečnou a svobodnou zemí, jejíchž předností bychom si měli více vážit.

Ladislav Henek

respektován. Školu zásadně proměnil, věděl přesně, jakým směrem ji vést, otevřel ji světu a vychoval řadu předních osobností současné kultury. Dvanáct let byl úspěšným ředitelem Národní galerie a svou odbornou erudicí i manažerskými schopnostmi z ní vytvořil instituci, na kterou mohla

Vztahy Milana Knížáka s naším institutem byly po celá léta velmi těsné.

být naše země oprávněně hrdá. V Národní galerii tak zanechal svůj sebevědomý otisk, který byl vybudován na jeho ohromujícím přehledu nadčasového domácího i světového výtvarného umění. I proto nebral ohled na zaběhané cestičky a parciální zájmy, čímž si nadělal spoustu nepřátel. Nebál se jich, vždy dokázal hrdě jít proti proudu a neslevit ze svých nároků.

Vztahy Milana Knížáka s naším institutem byly po celá léta velmi těsné. Sdíleli jsme společně pohledy na vývoj nejen v naší zemi, ale také v okolním světě. Shodovali jsme se v odmítání společnosti nároků a společně s Milanem Knížákem obhajovali i pohled na život, řečeno jeho slovy, který „je především souborem povinností".

Byl originálem sám o sobě, vždy a všude.

Milan Knížák byl autorem řady grafických návrhů nejrůznějších sborníků našeho institutu či novoročenek. Jeho nápady byly nejen neotřelé a originální, nejen uměly přesně uměleckými prostředky vystihnout nosné myšlenky textů, vždy v sobě navíc skrývaly typicky knížákovské hádanky či netradičními formami vyjádřené imperativy.

Pro jeho jasné a odvážně veřejně obhajované názory i pro výsledky jeho umělecké a organizační práce jsme při příležitosti 75. narozenin ocenili Milana Knížáka „Výroční cenou Institutu Václava Klause".

Dokázal pěstovat pevná a nezištná přátelství.

Dokázal pěstovat pevná a nezištná přátelství. Za života se stal legendou i jistým symbolem, ale pouze s tím se nikdy nechtěl smířit. Byl autentický, vždy byl bojovník, přímý, odvážný a nekompromisní. To mu zůstalo do posledních chvil života.

Jeho originalita, nápaditost, pracovitost i názorová tvrdohlavost budou naší zemi jistě chybět. Milan Knížák ale bude moc chybět i nám, lidem z Institutu Václava Klause.

27. 7. 2026

Milan Knížák z mého zápisníku

Ivo Strejček
člen správní rady IVK

Před několika dny nás opustil profesor Milan Knížák. Přestože je to sotva pár desítek hodin, již teď si začínáme uvědomovat, jak ohromná mezera tady po něm zůstává. Umělecká, odborná, pracovní i lidská. Často se říká, že každý jsme nahraditelným. Přiznám se, že já tuto lidskou „pravdu" nesdílím. Tvrdím, že lidé originální, nápaditi, tvůrčí, tvrdohlaví ve svých pravdách, ve své práci svobodní a při tom všem lidsky obyčejní i vlídní nahraditelní nejsou. Snad mohou být překryti někým či něčím modernějším, přesto jizva, která po nich zůstává, zacelitelná není.

Těšil jsem se na jeho komentáře mých textů.

Mám to tak i s Milanem Knížákem. Stěží bych si troufal tvrdit, že byl můj přítel (ač mi do své poslední knížky svých veršů napsal ohromně cenné věnování „příteli Ivo Strejčkovi"), ale měl jsem mnohokrát možnost i radost být tomuto člověku blízko. Diskutovat s ním. Přít se s ním. Debatovat o umění. Navzájem souhlasit o našich názorech na dnešní školství. Probírat s ním politiku i hodnotit svět kolem nás. Těšil jsem se na jeho komentáře mých textů. Vážil jsem si jeho názorů na ně, a pokud mi Milan Knížák napsal: „Plně souhlasím a blahopřeji k Vašemu textu", bylo to pro mě vždy významným vyznamenáním.

Myslím, že nejblíže jsem se dostal k Milanu Knížákovi v době, kdy jsem psal a editoval knihu s názvem „Fenomén Knížák". Rozhodli jsme se ji vydat v našem institutu při příležitosti jeho 75. narozenin. Kromě mnoha jeho textů, které jsem s chutí nastudoval a z nich vybral ty pro Knížáka (snad) nejcharakterističtější, měl jsem i výjimečnou možnost setkávat se s ním pravidelněji.

Škola má být namáhavá a má obsahovat prvky, které jsou těžko zvládnutelné.

A tady musím a chci být poněkud osobnější. Ano, profesora Knížáka jsem za ta léta předtím znal. Snad jsem si myslel, že i dobře. Věděl jsem, že je mimořádnou uměleckou osobností, odvážným manažerem se schopností „vidět dál" i pozoruhodně silnou postavou pevně hájící názory na svět kolem sebe. Ale postupně, jak naše společná práce pokračovala, jsem v něm objevil nádhernou lidskou dimenzi – člověka přesného, pečlivého, vnitřně uspořádaného, k sobě přísného, spolehlivého, ale především ke svému okolí tolerantního, lidsky moudrého a vlídného.

Vzdělání začíná tam, kde jsme schopni pochybovat.

Když v těchto smutných dnech otevírám stránky svých zápisníků z té doby, kam jsem si poznamenával jeho autentické postřehy, názory i nápady, vracím se jejich prostřednictvím zpátky do oněch báječných společných dnů před více než deseti lety.

Nechci se pokoušet jeho názory „převyprávět", byl bych nepřesný a byl bych epigonský. To by mi Milan Knížák jen tak neodpustil. Dnes si přeji, aby jen několik z jeho pozoruhodných myšlenek, jak jsem si je zaznamenal, zaznělo v jejich původní podobě. Snad tím dnešnímu čtenáři Milana Knížáka připomenu přesvědčivěji a třeba i trochu jinak.

Milan Knížák o umění:

- Když se dívám zpátky na svých sedmdesát pět let, uvědomuji si, že můj život měl s uměním hodně společného, a přesto o jeho smyslu vím čím dál méně.
- Netajím se svým rozčarováním nad současným stavem umění, které se sice snaží „přiblížit lidu" akcentováním zábavnosti, triviálnosti, urážlivosti a extravagantnosti, ale svojí podstatou zůstává lidem vzdálené.
- „Být v umění sám sebou" je heslo, kterému nerozumím a které mi duní prázdnotou.
- V prostředí globální nudy se daří kýči. Kýč v umění se stal módou i morem například jako džínsy.
- Profesionalitu umělce vidím v určité askezi v přístupu k dílu, v morální odpovědnosti, která se může asi projevit jenom v jeho díle.
- Stát má povinnost podporovat i to umění, které jde proti němu.
- Pokleslost je avantgardou dneška. A neplatí to jenom v umění.

Milan Knížák o školství a vzdělání:

- Dnes se hodně mluví o tom, že základním elementem vzdělávacího procesu je diskuse. S tím hluboce nesouhlasím, neboť daleko před diskusí je třeba naučit žáky naslouchat. A to bez vzdělanostního zázemí nejde. ▸

- Vzdělání začíná tam, kde jsme schopni pochybovat.
- Vzdělání nikdy nekončí. Celý život musíme namáhavě budovat sami sebe.
- Student nemá být klient a my se k němu nesmíme chovat jako k abstraktní entitě, která má na něco nárok.
- Dnes si učitelé pod záminkou respektu ke studentům ulehčují práci tím, že je raději ponechávají bez úkolů, přestože tu jsou do toho, aby s úkoly přicházeli a nabízeli je k řešení.
- Škola má být namáhavá a má obsahovat prvky, které jsou těžko zvládnutelné.
- Význam námahy je pro vývoj žáka zcela zásadní.

Milan Knížák o svobodě a světě kolem nás:

- Přeji si, aby tu byla společnost, která má úctu k jedinci a která si uvědomuje, že dobrovolný vstup jednoho znamená víc než vynucené přitakávání tisíců.
- V životě, který žijeme sami za sebe, je potřeba nejen odvahy, ale především pokory. Ne ve smyslu ponižování se, ale ve smyslu ostré vnitřní kázně a ostychu v přijímání darů života.
- Řada lidí je líná žít svůj život.
- Jen takový stát je silný, který je slabý. Když občan převezme za svůj život odpovědnost, nebude stát potřebovat armády úředníků.
- Individualismus považuji za jediný možný světový názor.
- Svobodu chápu jako vizi a možná víc než svoboda sama mě zajímá proces touhy po svobodě.

Vzdělání nikdy nekončí. Celý život musíme namáhavě budovat sami sebe.

Mohl bych ze svých poznámek pokračovat a pokračovat. Hodně zajímavé byly lidské zkušenosti Milana Knížáka z dob budování Akademie výtvarných umění nebo Národní galerie. Často se v nich objevovala jména, která k pozitivnímu rozvoji těchto institucí obvykle nepřidala nic, zato po léta populárně plnila stránky novin a studia televizí, aby profesoru Knížákovi házela klacky pod nohy. Inspirativní byly i Knížákovy vzpomínky na politické diskuse, nad kterými vždy čnělo jeho velké krédo: „Svobodu si člověk nosí s sebou."

V jedné své písni Milan Knížák před lety zpíval: „V rakvi se má jen spát / a do víka nekopat / já však vám tu radost zatrhnu / to víko vykopnu / a i když bezmasý / dál budu děsit masy." Nu, co k těmto veršům ještě dodat? Třeba jsou prorocké…

Svobodu si člověk nosí s sebou.

Po Milanu Knížákovi nám tu z jeho uměleckého díla i neotřelých myšlenek zbylo k přemýšlení nepřeberné množství námětů a impulzů. Jeho dědictví je tak impozantní, že zcela jistě bude v letech a desetiletích následujících nejen „děsit masy", ale také „tuhle šedou dobu, která tleská jen blbcům a fízlům" (řečeno k radosti Milanu Knížákovi jeho slovy).

Po Milanu Knížákovi se nám bude stýskat nejen proto, že patří mezi ty nenahraditelné, ale i proto, že to byl lidsky úžasný člověk.

28. 7. 2026

Podobnosti a odlišnosti vývoje české a německé ekonomiky

Václav Klaus

Tadeáš Freisler

O naší závislosti na vývoji německé ekonomiky se u nás ví. Mluví a píše se o ní často. Obrazně se říká, že když německá ekonomika kýchne, česká ekonomika dostane virózu, ne-li zápal plic. Je to spojováno s tzv. subdodavatelským charakterem české ekonomiky, i když to je pro ekonoma značně vágní výrok. Používají ho zejména ti, kteří pořád ještě nechtějí strávit specifičnost české transformace devadesátých let. Málo si však všímáme toho, jak nesmírně podobný vývoj německé ekonomiky a ekonomiky české je. Podívejme se na to podrobněji.

Byli jsme inspirováni článkem, který před několika týdny (5. června 2026) zveřejnil německý týdeník Junge Freiheit. Kvalitní a pro Německo nepříliš příznivý text profesora Dirka Meyera z Helmut Schmidt-Universität Hamburg hodnotil vývoj německé ekonomiky v posledním čtvrtstoletí (žádná data o vývoji české ekonomiky v tomto článku samozřejmě nebyla) a dospěl k jednoznačnému závěru, že slabost německého hospodářství není důsledkem cyklicky se opakujících konjunkturálních výkyvů, ale že se jedná o dnes už řadu desetiletí trvající tendenci.

Málo si však všímáme toho, jak nesmírně podobný vývoj německé ekonomiky a ekonomiky české je.

I my často mluvíme o stagnující české ekonomice, ale ve srovnání s Německem to v tomto období tak tragicky nevypadá. Za období, které si tento pan profesor vybral – 2002–2025 vzrostla česká ekonomika téměř o 73 %, což není tak málo (ač si to nemalá řada kritiků naší dnešní reality z obou stran politického spektra nechce přiznat). Německá ekonomika za toto čtvrtstoletí vzrostla o pouhých 26 %. Vzhledem k tomu, že daleko více rostla ekonomika na východě Německa než na jeho západě, je zřejmé, že většina Německa může oprávněně mluvit o dlouhodobé stagnaci. Na první pohled je zřejmé, že naše zvýšení HDP o 73 % znamená – zjednodušeně řečeno – něco jako tříprocentní roční ekonomický růst, zvýšení HDP Německa o 26 % znamená jen něco jako roční růst jednoprocentní.

Díváme-li se na tyto čtvrtstoletí dlouhé časové řady, skrývají v sobě dvě odlišná období. Kdybychom vynechali léta rychlého „dohánění" české ekonomiky jako důsledek opožďování se proti západní Evropě v éře komunismu, tedy období prvních dvou desetiletí po pádu komunismu, jsou výsledky trochu jiné. Vezmeme-li v úvahu data až od roku 2010, tedy od velké krize období 2008–2009, dostáváme čísla daleko podobnější a nejen německý, ale i český

Německá ekonomika za toto čtvrtstoletí vzrostla o pouhých 26 %.

Česká ekonomika za posledních 15 let vzrostla o 31 %, německá o 17 %.

pocit stagnace začíná být oprávněný. Česká ekonomika za posledních 15 let vzrostla o 31 %, německá o 17 %. Formulace prof. Meyera, že jde o „fatální nulové sumy" se najednou jeví v jiném světle. Důsledkem je podle něho „rostoucí společenská polarizace Německa", fenomén, kterého si každý pozorný student Německa musí všimnout.

V tom s ním nemáme důvod polemizovat, spíše je zajímavé, že to takto silně formuluje vlivný německý profesor z velmi známé univerzity. Není to výrok z aktivistického podcastu. V jeho článku nás zaujal graf vývoje HDP v Německu, který se nám na

první pohled zdál známý – jako kdyby to byl graf vývoje českého HDP. Motivovalo nás dát data ekonomického vývoje obou zemí do jednoho grafu. Že to bude v lecčems podobné, jsme očekávali, ale že to bude téměř stejné, jsme nevěděli. A přiznáme se, že to považujeme za svou chybu. Česká ekonomická obec by takovou podobnost měla už dávno objevit a dnes a denně analyzovat.

Korelační koeficient mezi těmito dvěma časovými řadami dosahuje hodnoty 0,78. Přestože jde o tempa růstu, je tento koeficient velmi vysoký. Mluvíme-li tedy o podobnosti, nejde jen o povrchní porovnání „na první pohled".

Zaujala nás téměř totožnost vývoje obou ekonomik, ač si tyto ekonomiky v mnoha ohledech podobné nejsou.

Díváme-li se na tyto grafy, vidíme dvě základní věci. Zaprvé, vidíme nikoli podobnost, ale v podstatě téměř totožnost konjunkturálního vývoje obou zemí. Českou i německou ekonomiku zasáhla v podstatě stejně jak celosvětová měnová a finanční krize let 2008–2009, tak i covidový úder v roce 2020 (říká se tomu sice covidová krize, ale my s tímto výrokem nesouhlasíme, a proto ho nepoužíváme – pokles ekonomiky nebyl způsoben covidem, byl důsledkem iracionálně prováděné hospodářské politiky pod záminkou covidu). Znovu opakujeme, že jsme o podobném vývoji věděli, ale že byl až tak stejný, jsme nedoceňovali.

Zadruhé, jak už jsme uvedli výše, česká ekonomika za dobu těchto pětadvaceti let vzrostla téměř o 73 %, zatímco německá ekonomika o necelých 26 %. To je skutečně velmi pomalý růst. Nezastáváme názor, že vyspělá ekonomika musí nutně růst pomalu, že už lidé všechno mají a více nechtějí. Stagnace je to jak vůči minulosti, tak vůči rychle rostoucímu třetímu světu, vůči Asii, Africe a Latinské Americe. Rychleji rostla i Amerika Severní. A ta už bohatá je. Toho si povšiml prof. Meyer, a proto vznikl jeho článek. My v IVK jsme si dlouhodobého pomalého růstu, ne-li stagnace české ekonomiky vědomi už delší dobu (viz např. kniha „Dílčí reformy jsou málo – řešením je systémová změna", IVK, Praha, 2024), ale o to nám teď nejde.

Zaujala nás téměř totožnost vývoje obou ekonomik, ač si tyto ekonomiky v mnoha ohledech podobné nejsou. Podobnost je jistě ve výrazně industriálním charakteru obou ekonomik, podobnost je ve vysoké míře závislosti obou ekonomik na exportu, podobnost je i ve stejném dopadu evropského Green Dealu a vůbec zeleného blouznění v obou ekonomikách (i když my jsme zatím žádný tzv. Atomausstieg neudělali).

Podobnost je také ve stejném podrobení se bruselské regulaci a reglementaci ekonomiky, i když bychom si troufli říci, že Německo je tvůrcem tohoto systému, zatímco my „pouze" dobrovolným podílníkem na něm. Podobnost je i v obdobné tradici vzdělávacích systémů. V Německu ještě více než u nás v důrazu na technické vzdělávání a manuální zručnost, i když je v poslední době od tohoto systému vzdělávání výrazně ustupováno v obou zemích.

Podobnost je také ve stejném podrobení se bruselské regulaci a reglementaci ekonomiky.

Odlišností je mnoho. Odlišnost je v tom, že česká ekonomika je téměř učebnicovým příkladem „malé otevřené ekonomiky", což se o německé v žádném případě říci nedá. Česká ekonomika má korunu, zatímco německá ekonomika má euro. Německá ekonomika je (nebo byla) v mnoha ohledech donedávna na špičce světového technologického vývoje, což si o ekonomice české určitě nemyslíme. Česká ekonomika nemá moře, Německo má. Německo žije už dlouhá desetiletí na importované pracovní síle, na migraci. Česká ekonomika, i přes rychle rostoucí podíl migrantů na obyvatelstvu naší země, stále ještě nemá no-go zóny ve svých velkých městech, ale migranti i naši ekonomiku stále více ovlivňují.

Česká ekonomika nedávno prodělala radikální transformaci, zatímco německá ekonomika se transformačnímu vývoji ve východním Německu vyhnula pohlcením východního Německa – výsledkem je to, že je Německo stále ještě v nemalé míře rozdělenou zemí, zatímco Česká republika je relativně homogenní.

I přes sporné zavedení krajského uspořádání zůstává Česká republika zemí s dominantně rozhodující jednou centrální vládou a jedním parlamentem. Německo je federací spolkových zemí s relativně vysokou mírou samostatného rozhodování a se silnými zemskými parlamenty. Vidíme to i na tom, že volby do jednotlivých zemských sněmů v Německu sledujeme pozorně i my. V Německu – zcela oprávněně – výsledky českých krajských voleb v úvahu neberou. (O tom více v článku Ivo Strejčka s názvem Dvojí metr).

V Německu je zelená ideologie již dlouho dominantní složkou politického myšlení.

I když i Česká republika v poslední době výrazně „zelená", v Německu je zelená ideologie již dlouho dominantní složkou politického myšlení. V Německu je i nadále významný vliv odborů, u nás – přes všechny občasně silné výroky jednotlivých odborových předáků – tomu tak není. Německo je typickou zemí tripartity. U nás ji sice máme také, ale její role je v podstatě okrajová. Německo je – na rozdíl od většiny zemí západního světa, kde vládnou korporace, často mezinárodní – zemí, kde stále ještě dominují rodinné nebo na rodinu navázané firmy, které vůbec nejsou tak malé, jak my si pod pojmem rodinná firma z české postkomunistické zkušenosti představujeme. Rozdíly jsou tedy velké.

Přesto je konjunkturní vývoj obou zemí velmi podobný, což znamená, že v obou zemích je rozhodující vývoj světové ekonomiky.

lidovky.cz, 25. 7. 2026

Přes všechny problémy žijeme v úžasné zemi

Jiří Weigl
výkonný ředitel IVK

Panuje všeobecné přesvědčení, že se naše země nenachází na dobré cestě. Společnost je beznadějně rozpolcená. Jedna její velká část je frustrována nezadržitelným a stále zjevnějším úpadkem, k němuž směřuje Evropská unie se svou dominantní progresivistickou ideologií a my s ní. Druhá část společnosti se děsí hypotetické hrozby podlehnutí autoritářským režimům z východu. Mnoho z nás má z různých důvodů pocit, že je vše špatně a že bude hůř. Možná že ano, ale jsou přece jen některé věci, které člověku pomohou si uvědomit pozitiva dnešní doby, ocenit je a skrze ně získat schopnost vidět svět ve správných proporcích bez ohledu na světonázor, který právě vyznáváme.

Společnost je beznadějně rozpolcená.

Jednou z drobných radostí posledních dní, na níž se asi všichni shodneme, byl fantastický výkon českých tenistek na letošním Wimbledonu. Jejich vystoupení bylo historické nejen faktem, že se ve finále utkaly dvě české hráčky, ale i jejich výkonem a průběhem finálového zápasu. Na tomto nejprestižnějším světovém tenisovém turnaji to ale není nic výjimečného – v posledních čtyřech letech má tři české vítězky, což je fenomenální úspěch našeho sportu ve velmi prestižní a globálně sledované soutěži.

Zatímco tenisový svět hloubá nad tím, proč právě Češi jsou v tomto sportu tak úspěšní, nabízejí se v souvislosti se spektakulár-

ním vítězstvím naší Lindy Noskové i trochu obecnější úvahy nad dobou, v níž právě žijeme.

Mnoho z nás má z různých důvodů pocit, že je vše špatně a že bude hůř.

Je těžké snažit se formulovat nějaké dlouhodobé obecné příčiny českých úspěchů v tenisu, obzvláště vzhledem k tomu, jak se měnily podmínky a poměry u nás i ve světě. Lze asi obecně říci, že tenis jako individuální sport konvenuje typické české individuální tvořivosti, jde pro hráče i jejich rodiny o dostatečně atraktivní i lukrativní životní investici, která naplňuje skryté ambice středostavovské české společnosti po vstupu do nejvyšších společenských kruhů a globální slávě. V minulosti se k tomu pojila i svoboda cestovat na vysněný Západ a dosažení jeho životního standardu. Tento specifický motiv dávno odpadl, přesto je tenis svým způsobem českým národním sportem, který naší zemi zajišťuje daleko větší proslulost než všechny marketingové kampaně a politické snažení.

Nebylo to první „české" finále v historii.

Úžasné finále Lindy Noskové a Karolíny Muchové však vybízí i k širším úvahám. Nebylo to první „české" finále v historii. Naše země měla mnoho nejen vynikajících tenistů, ale skvělých osobností i v řadě dalších oborů lidské činnosti. Problém byl, jak se k nim naše země chovala a jak přicházela o talenty, které pak zářily jinde pod cizí vlajkou, jejich příklad i osudy demonstrovaly a dokazovaly, že naše země opravdu nevzkvétá.

Zůstaneme-li pro názornost příkladů u tenisu – Egypt se dodnes pyšní tím, že je jedinou zemí třetího světa, z níž pochází wimbledonský vítěz. Ten se však jmenoval Jaroslav Drobný a byl z rodné země donucen po komunistickém převzetí moci v roce 1949 emigrovat a v roce 1954 s egyptským pasem londýnský turnaj vyhrál. Tato tenisová legenda a mistr světa v hokeji má až od roku 2012 na pražské Štvanici pamětní desku.

I „českých" finále bylo ve světovém tenisu mnohem více. V letech 1985–1987 došlo ke čtyřem grandslamovým finále mezi Martinou Navrátilovou a Hanou Mandlíkovou, přičemž Navrátilová již v té době po emigraci hrála za USA. V roce 1986 došlo dokonce na US Open ke kuriózní situaci, kdy se ve finále utkali emigrovavší Lendl s československým Mečířem a Američanka Navrátilová s Češkou Sukovou. Americká média pak přinesla zprávu, že „naši Češi porazili jejich Čechy".

Zjišťujeme, že naše země se stává vyhledávaným domovem pro řadu lidí ze světa.

Lidé u nás s obtíženi hledali tyto zprávy a trápilo je, že cesta k úspěchu ve světě bývala obvykle spojena s emigrací. Že vzory ležely na Západě, že jsme stále museli něco dohánět, odcházet, dotahovat, závidět, posluhovat a podlézat. Někteří se z tohoto komplexu nedokázali vymanit dodnes.

Naše současné skvělé tenistky nám budiž příkladem, že to už není potřeba. Jejich úspěch má veskrze domácí kořeny. Nejsou jako ty případy ruských a dalších východoevropských či jiných tenistek, které se dnes rovněž prosazují na světových turnajích, které jejich ambiciózní a movití rodiče odvezli z vlasti do západní Evropy nebo Ameriky a tam z nich za velké peníze slovutní trenéři vychovali nové sportovní hvězdy. Naše vítězky jsou z tuzemských oddílů, odchovanky českých málo známých trenérů, plody obětavé podpory svých rodin. Žijí u nás, ne na Floridě, vracejí se sem a chtějí zde žít. A nejsou samy. Zjišťujeme, že naše země se stává vyhledávaným domovem pro řadu lidí ze světa, které hledají kvalitní životní podmínky, bezpečí a svobodu.

Už nejsou „naši Češi" a „jejich Češi". To je to podstatné. Ve svobodných poměrech si uvědomujeme, že žijeme v zemi, kde se nám přes všechny problémy a protivenství žije lépe než jinde. Někdy nám to musejí připomenout naše tenisové hvězdy, někdy si to uvědomíme při rozhovorech s přáteli pracujícími v cizině, kteří se k nám vždy vracejí nejen za medicínskou péčí, někdy nás praští do hlavy zkušenost s životem amerických či západoevropských velkoměst. Tehdy pochopíme, kde bychom nechtěli žít, co nám v cizině vadí a čeho si ceníme doma. O kvalitě života lidé hlasují nohama a s námi dnes u nás žije navíc milion cizinců, celá desetina domácí populace. Lidé od nás už neemigrují a ti, kteří odešli, se často a rádi vracejí. Jsme v tomto ohledu v našem regionu výjimeční. To je více než co jiného potvrzení úspěšnosti naší polistopadové cesty i naší dnešní úrovně a kvality života. Málo si to uvědomujeme.

Je dobré neztratit tento nadhled, uchovat si historickou paměť a vidět souvislosti.

Je dobré neztratit tento nadhled, uchovat si historickou paměť a vidět souvislosti. Udrží nás to stranou od internetových „kmenových" válek a zachová smysl pro vlastenectví a občanskou a národní soudržnost. Mně k tomu pocitu pomohly naše tenistky a moc jim za to děkuji. Přes všechny problémy dnes ve skutečnosti žijeme opravdu v úspěšné a úžasné zemi, říkejte si, co chcete.

13. 7. 2026

Dvojí metr

Ivo Strejček
člen správní rady IVK

V září čekají Německo hned troje veledůležité volby do zemských parlamentů: v Sasku-Anhaltsku, Meklenbursku-Předním Pomořansku a Berlíně. Proč veledůležité? Nejen proto, že všechny tři spolkové země jsou „východoněmecké", ve kterých jejich obyvatelé dlouhodobě vykazují výrazně odlišné politické preference od voličů „západoněmeckých" a bez rozpaků podporují politicky ostrakizovanou Alternativu pro Německo (vlastně už ani to příliš neplatí, neboť výsledky jarních voleb v Bádensku-Württenbersku a Porýní-Falci ukázaly, že AfD se postupně přestávají bát i západoněmečtí voliči), ale především proto, že AfD v průběžných průzkumech dlouhodobě drtí domácí politickou konkurenci a i vládnoucí lidovce kancléře Merze začíná spolehlivě porážet rozdílem politické třídy.

AfD v průběžných průzkumech dlouhodobě drtí domácí politickou konkurenci.

Ač byla kolem AfD vybudována politická „požární zeď", s jejíž pomocí zbytek německé politické scény dodnes odmítá s touto tzv. „krajní pravicí" jakkoli spolupracovat, znechucení běžných Němců s výkonem politiky „tradičních" stran je tak velké, že volbou AfD chtějí vyjádřit svůj protest proti katastrofálnímu stavu německé politiky. Dnes již nemůže být sporu o tom, že AfD v zářijových volbách ve východoněmeckých zemích uspěje, jedinou otázkou bude, jak dominantně. Je dokonce pravděpodobné, že poprvé v politické historii dosáhne AfD v některé zemi na takový výsledek, že sestavit vládu bez této strany bude nemožné a její reprezentanti se ujmou exekutivních rolí.

Zdá se, že jediná možnost, jak by snad šlo zabránit politickému úspěchu AfD (nejen v zemských volbách, ale především v budoucích celoněmeckých parlamentních volbách), by mohl být její politický zákaz. Po celá léta je vykreslována jako „krajní pravice", jako „extremistická" strana či jako „nástupce hnědého německého dědictví".

Hanlivých nálepek by k dispozici bylo dost, ale přece jen zakázat politickou stranu není jen tak. A když to (zatím) nejde na úrovni celonárodní, což se o to nejprve pokusit na úrovni EU? Vyzkoušíme, uvidíme.

Dnes již nemůže být sporu o tom, že AfD v zářijových volbách ve východoněmeckých zemích uspěje.

Alternativa pro Německo je na „evropské" úrovni členem evropské politické strany Evropa suverénních národů. Tato politická strana byla vytvořena v roce 2024 a jejím hlavním tahounem je právě AfD. Začátkem července 2026 rozhodl Evropský parlament hlasy lidovců, socialistů, Zelených, liberálů a levice o tom, že bude zahájeno „ověřovací řízení", jehož smyslem má být prověření, zda ona strana Evropy suverénních států (rozuměj především AfD) neporušuje „evropské hodnoty". Pokud tak Úřad pro evropské politické strany a evropské politické nadace shledá (má už prý k dispozici usvědčující materiál o téměř třech stovkách stran), mohla by být Evropa suverénních států (se souhlasem Evropského parlamentu a Evropské rady) zakázána.

Jak dlouhá by pak byla cesta od „evropského" zákazu k zákazu „celoněmeckému", bude-li shledáno, že AfD porušuje „evropské hodnoty"? Vždyť „evropské hodnoty" jsou přece i hodnotami německými. Mohl by se jeden divit? A problém AfD jako nechtěné politické konkurence by německým lidovcům, umírajícím socialistům a militantním Zeleným zmizel. Je to tak nereálné?

Zatímco AfD je považována za politickou stranu, která svým „pravicovým extremismem" ohrožuje evropské hodnoty, na sousední Ukrajině je, jak se zdá, naopak vše s dodržováním evropských hodnot v pořádku a Ukrajina si v tomto ohledu vysloužila další (kolikátou již) pochvalu od von der Leyenové za „enormní pokrok v budování demokracie a posilování evropských hodnot".

Pokud je tedy AfD (a spolu s ní například i Okamurova česká SPD) považována za „nahnědlou" politickou stranu, jak máme nahlížet na stupňující se ukrajinskou politiku rehabilitace své sporné (řečeno velmi mírně) druhoválečné historie?

Ať svobodně posoudí němečtí voliči, jak moc a z čeho vinit německou AfD.

Co si v celém tomto kontextu myslet o slavnostním přenesení ostatků ukrajinského válečného zločince Melnika do Pantheonu hrdinů na nově zřízeném Národním vojenském hřbitově v Kyjevě, což s pýchou a hrdostí ocenili Zelenskyj, Juščenko, premiérka Svyryděnková či ministr zahraničí Sybiha (o přenesení ostatků Bandery z Mnichova do Kyjeva se jedná)? Jak si v konfrontaci s „evropskými hodnotami" srovnat v hlavě slavnostní odhalení pomníku Romana Šuchevič ve Lvově za přítomnosti jeho potomků? Zrůdy, která velela nacistické jednotce Nachtigall a byla velícím důstojníkem Volyňského masakru Poláků, Židů a Čechů. A co si myslet o přejmenování jednotky ukrajinských speciálních sil na „Jednotku hrdinů Ukrajinské povstalecké armády" (UPA bojovala po boku nacistů), což učinil přímo Zelenskyj a jeho provokativní gesto vedlo k hluboké roztržce s Polskem? Toto jsou „evropské hodnoty", které máme nově a solidárně s Ukrajinou ctít a pro které by si měla tato země zasloužit brzké přijetí do EU?

Ať také německý volič sám rozhodne, jak dlouho má ještě tolerovat měření dvojím metrem.

Ať svobodně posoudí němečtí voliči, jak moc a z čeho vinit německou AfD. Ať oni posoudí, zda již není nejvyšší čas volat k odpovědnosti „tradiční" německé politické strany za to, kam až to v sousedním Německu vlastní neschopností a hloupostí dovedly. A mimochodem, ať také německý volič sám rozhodne, jak dlouho má ještě tolerovat měření dvojím metrem: odsuzování AfD na straně jedné a glorifikaci historie nacionalistické části Ukrajiny v průběhu druhé světové války na straně druhé.

Ostatně zamyslet se nad oním dvojím metrem je vážným tématem i pro nás ostatní.

14. 7. 2026

O čem se dnes budeme hádat?

Ladislav Jakl
člen správní rady IVK

Je léto. Červenec. Občas letní slejvák, většinou ale vedro. Ale ani na to vedro není spolehnutí. A tak miliony lidí z horké střední Evropy míří na dovolenou ne se ochladit, ale do ještě větších veder. Asi vedra člověku svědčí. Proto se lidé nejvíc množí v těch nejteplejších zemích světa. Ostatně zimou umře ročně na světě desetkrát víc lidí než vedrem.

Co tu fakt ale nikdy nebylo, je snadnost nastolování témat pro veřejnou diskusi.

V Praze máme Klementinum. Tam je meteorologická stanice, která registruje teplotní rekordy už 201 let. Kritici říkají, že dnes ji obklopuje teplotní ostrov milionového velkoměsta, takže poslední desítky let jsou zdejší plusové rekordy nadhodnoceny, prý asi o jeden a půl stupně. Ti skeptici si nedají pokoj, že. Koukněme se ale, z jakých dob pocházejí absolutní rekordy k danému dni za prvních deset červencových dnů. Nejteplejší 1. červenec zde byl naměřen před sedmi lety. Druhý červenec před 121 lety, třetí před 74 lety, čtvrtý a pátý před 69 lety, šestý před 104 lety, sedmý zase před 69 lety, osmý před 181 lety, devátý dokonce před 198 lety a desátý červenec byl nejteplejší před 16 lety.

Jde už o to, o čem si něco mají myslet.

Ale pokud někomu paměť sahá jen k letošnímu lednu, ten může statečně udržovat paniku slovy, že tepleji ještě nikdy nebylo.

Co tu fakt ale nikdy nebylo, je snadnost nastolování témat pro veřejnou diskusi. Teď nejde o to, jak lidem vštípit do hlavy, co si mají o něčem myslet. Jde už o to, o čem si něco mají myslet. Cokoli. Říká se tomu agenda setting. Světem hýbe milion věcí. Každý den. Ale z nich se vybere pár takových, které vytvoří a vymezí komunikační prostor ne pouze pro média a politiky, ale pro kolegy na pracovištích, pro rodiny, pro kamarády v hospodě. Jsou to vlastně anekdoty. Nevypovídají nic o vývoji nějaké závažné světodějné události, ale o okrajových barvitých, fotogenických, zkratkovitých, symbolických a zcela nereprezentativních drobcích, detailech.

A kdože nám tahle témata nastoluje, vnucuje, podsouvá a tím zcela deformuje reálnou váhu dějů?

A kdože nám tahle témata nastoluje, vnucuje, podsouvá a tím zcela deformuje reálnou váhu dějů? Klasická otázka všech kovaných konspiračních teoretiků. Ale i bez nich lze odpovědět snadno: ten, kdo může. Ten, kdo má k tomu nástroje a motiv. Takže mnoho na první pohled zcela spontánně vzniklých a šířících se témat je výsledkem selekce. Povídáme si i v soukromí zdánlivě zcela svobodně. Ale kdosi zařídil, o čem si budeme povídat.

Přijel jsem v neděli z krásného víkendu v Kroměříži, a rovnou večer do živého vysílání televize. Prvních dvacet minut se

plácalo o tom, že někdo někde na někoho prý pískal. Co k tomu říct? A proč k tomu vůbec něco říkat? Vždyť to zasáhlo celou zem, zvolala moderátorka. No, mě to teda nezasáhlo, odvětil jsem.

Náhradní realita je pro některé tím nejvlastnějším prostředím života.

Ale vlastně měla pravdu. Náhradní realita je pro některé tím nejvlastnějším prostředím života. Mnoho lidí, nejen mladých, se baví o tom, že někdo něco řekl, tamten na to reagoval, jiný se zasmál té reakci, další odsoudil to zasmání, a už se to mele. A lidi jak uhranutí na to koukají, čtou, rozhořčují se, fandí, odsuzují. Vlastně je úplně jedno, co si o věci myslí. Důležité je, že o jiných věcech si v tu chvíli nemyslí vůbec nic. Jiné věci jim nebyly nastoleny do agendy.

Všechno tu už bylo. Vedra, zimy, sucha, deště, moudrosti i blbosti, oddané lásky i vypočítavosti. Ale náhradní realita, náhradní a okamžitě rozšířená nastolená témata, výměna vlastní zkušenosti za tu převzatou, to tu v takové kvalitě nikdy nebylo.

Vlastně je úplně jedno, co si o věci myslí.

Takže o čem se dnes budeme hádat? A vybereme si to téma my.

2. 7. 2026

Sport v politice a politika ve sportu

Ivo Strejček
člen správní rady IVK

Byl by to ideální svět. Svět, ve kterém zazní hvizd rozhodčího, všechno kromě sportu zmizí a na trávníku, palubovce nebo atletické dráze proti sobě stojí jen lidé, o jejichž výkonu rozhoduje pouze talent, stovky hodin dřiny a kapka štěstí. Je to nádherná, romantická představa. Bohužel nereálná. Tento ideální svět nikdy neexistoval. Čisté hřiště bez politických stínů je mýtem.

Tuto historií prověřenou pravdu nám v posledních dnech znovu připomněly dvě události se sportem a politikou navzájem propojené. Nejprve Mezinárodní olympijský výbor předběžně zrušil suspendaci Ruského olympijského výboru, čímž otevřel cestu k účasti ruských sportovců na Letních olympijských hrách 2028 v Los Angeles. Poté fotbalisté Argentiny, bouřlivě slavící semifinálové vítězství nad anglickým týmem na mistrovství světa, rozvinuli plachtu vyjadřující názor, že „Malvíny jsou argentinské". Obě události připomněly, že myšlenka o „politice, která do sportu nepatří", je jistě ušlechtilým krédem, které drží nad vodou sportovní idealisty už od dob barona Pierra de Coubertina, realita je však odlišná.

Proti rozhodnutí MOV okamžitě protestovalo devět členských zemí EU.

Proti rozhodnutí MOV okamžitě protestovalo devět členských zemí EU. Vyzvaly Evropskou komisi, aby přestala financovat MOV do doby, než bude obnoven zákaz startu ruských sportovců na olympijských hrách. Česká republika se sice k tomuto protestu zatím nepřipojila, nicméně ústy ministra sportu Borise Šťastného signatářské země podpořila slovy, že „zrušit suspendaci sportovců Ruské federace je asi radostnou zprávou pro Kreml, ale špatnou zprávou pro svět". Šťastný naznačil, že „by se nebránil, kdyby se ČR k protestujícím zemím přihlásila, protože sport by měl být apolitickou záležitostí a státy spojovat".

Politika tehdy využila olympijské hry a sportovní zápolení ke svým cílům.

Bylo by snadné usvědčit ministra sportu z povrchního a líbivého hodnocení namířeného proti účasti ruských sportovců už tím, že slova o „apolitičnosti sportu" okamžitě relativizoval podporou evidentně politické akce. Ostatně sám fakt, že nově v naší zemi vznikla pozice ministra sportu, je důkazem, že dnešní česká vláda chápe sport jako politiku, a pokud by to ministr Šťastný popíral, musel by nejprve zrušit sám sebe. Zkusme tedy raději zapátrat v naší paměti, abychom si spornou účinnost a důsledky všemožných politických bojkotů a protestů uvalených na sport a sportovce připomněli.

Často upřímně idealistický Reagan si opravdu mohl myslet, že olympijské hry nejsou o politice.

„Určitě víte," prohlásil americký prezident Ronald Reagan v legendárním projevu k americkému olympijskému týmu 28. července 1984 v olympijské vesnici v Los Angeles, „že tyto hry provázely různé politické debaty a bojkoty. Chci vám ale říct jedno: olympijské hry nejsou o politice. Jsou o lidském duchu. Jsou o překonávání limitů, které se zdají být nepřekonatelné. Vy jste ti, kteří ukazují celému světu, co dokáže svobodná vůle, disciplína a odhodlání."

Často upřímně idealistický Reagan si opravdu mohl myslet, že olympijské hry nejsou o politice. Přesto on i světový sport tehdy čelili důsledkům o čtyři roky dříve vyhlášenému politickému bojkotu olympijských her v Moskvě, který prosadil Jimmy Carter na protest proti invazi Sovětského svazu do Afghánistánu. Na bojkot moskevských her svobodným světem reagoval tehdejší komunistický blok „oplátkovým" bojkotem olympiády v Los Angeles. Oba bojkoty nepřinesly nic. Byly zmařením nadějí, celoživotního úsilí a snů jedné sportovní generace z obou částí rozděleného světa. Politika tehdy využila olympijské hry a sportovní zápolení ke svým cílům, které nikdy nemohly znamenat víc než politické gesto. Gesto politicky prokalkulované vědomím politiků, že sport je politika a politika je sport.

Gesto politicky prokalkulované vědomím politiků, že sport je politika a politika je sport.

Když v roce 1968 američtí sprinteři Tommie Smith a John Carlos na stupních vítězů v Mexiku zvedli k nebi pěsti v černých rukavicích, nešlo o atletiku. Šlo o výkřik

Předplatné IVK na rok 2026

institut VÁCLAVA KLAUSE

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, newslettery plus, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného je 1000 Kč.
Studentské předplatné 500 Kč.

predplatne@institutvk.cz

proti rasismu v USA. Když čeští hokejisté v letech 1969 a 1972 porazili Sovětský svaz, nešlo jen o gumový puk v síti. Když argentinští fotbalisté nesli transparent hlásající, že souostroví Falklandy, o které vedla Velká Británie s Argentinou v roce 1982 krátkou válku, jsou v duších Argentinců „jejich" Malvínami, možná ani nechtěli Angličany příliš politicky provokovat, ale dělali tak s vědomím, že přísluší k nějaké zemi s její historií a přítomností. Volání některých, aby za tuto „politickou propagaci" byla Argentina z mistrovství světa snad i vyloučena, byla hloupá.

Zkusme se stejnýma očima podívat i na (ne)účast ruských sportovců na světových kláních. Smiřme se s tím, že sport od politiky nelze oddělit. Je iluzorní představou, že lze sportovce zbavit jejich národních vlajek, národních příslušností, národních hrdostí i hanb, že je lze oddělit od národních historických úspěchů i křivd.

Buďme realisty. Než politiku, raději hledejme ve sportovním soutěžení ušlechtilou formu nejen ukázat to nejlepší, co ve sportovcích je, ale také jako historií osvědčený pokus brát mezinárodní sport jako způsob hledání cest k sobě navzájem, příležitost potkávat se, možnost čestně soupeřit a především spolupracovat.

Třeba by to dnešní svět pomohlo posunout k trochu nadějnější budoucnosti.

21. 7. 2026

Formální autorita školy

Aleš Dvořák

Pojem autorita je v odborné debatě o školství již dlouho považován za nepatřičný relikt minulosti. Když už má být vzata na milost, pak musíte předeslat a zdůraznit, že vám běží o přirozenou autoritu pedagoga, aby tím ještě více vynikla nepřijatelnost autority formální. Tedy té, která je systémová a vyplývá ze společenského poslání instituce i z rolí jednotlivců, jež tvoří její strukturu. Ponechme stranou otázku, jaký vztah má autorita formální k autoritě přirozené, zda je z podstaty věci konfliktní, jak je dnes módní tvrdit, nebo je naopak spíše synergický, jak ukazuje dlouhá zkušenost předchozích generací. Zaměřme se na otázku, co je nejvlastnějším smyslem školy a jak institucionálně zaručit, aby byl naplňován.

Pokud bychom měli soudit podle mediálního obrazu reality i podle prvního dojmu pozorovatele života kolem nás, žije rozhodující většina lidí v hédonistickém bezčasí, tedy soustředěna na co nejpříjemnější prožívání přítomnosti, odhazujíc přitom

Současná škola prohrává tento zápas na celé čáře a pro důkazy nemusíme chodit daleko.

přirozená pouta k minulosti a bohorovně nedbajíc na budoucnost. Do takového světa se zodpovědná výchova mladé generace pramálo hodí. Naplnění smyslu a hlavního zájmu školy totiž leží v budoucnosti vzdálené dvacet až pětadvacet let, až budou z dnešních žáků dospělí lidé na vrcholu sil, na nichž bude záležet všechno důležité v životě národního státu, od předávání daru života a dobrého rodičovství po řízení státu a jeho ekonomiky. Pak teprve se výchovně vzdělávací vklad jejich školní formace naplno zhodnotí a zúročí. Hédonistické bezčasí však usiluje o to zásadně oslabit, ne-li zcela vytěsnit zaměření školy na budoucnost, a místo toho ji podřídit krátkozrakým přítomným zájmům všech zúčastněných – pohodlnosti rodičů i žáků, všudypřítomné propagandě globalistů, vrtkavé sebestřednosti místní politiky, sobeckým záměrům dohazovačů dotací a cizopasnictví politických neziskovek i konformitě či otevřenému progresivismu části pedagogů. Současná škola prohrává tento zápas na celé čáře a pro důkazy nemusíme chodit daleko – o čem jiném svědčí boj proti údajnému přetěžování, boj proti

Aby škola mohla plnit své nejvlastnější poslání, musí být schopna hájit budoucnost žáků.

údajnému biflování (procvičování paměti), boj proti takzvaně stresujícím metodám (ústní zkoušení u tabule, důraz na osvojení pojmů a definic, na přesnost a správnost vyjadřování), boj proti disciplinačním rituálům (hromadný pozdrav povstáním na úvod i na závěr hodiny), bezbřehá tolerance nevhodných projevů a výstředností, nárokování zábavné formy výuky za všech okolností, povinná péče o wellbeing a další vymoženosti eurosocialismu? Aby škola mohla plnit své nejvlastnější poslání, musí být schopna hájit budoucnost žáků proti všem přítomným tlakům, hájit vzdálenější proti bližšímu, kabát proti košili, a už proto nemůže být zcela decentralizovaná ani „demokratická". Druhý přívlastek opatřuji uvozovkami z toho důvodu, že nejde o původní význam slova, ale o zlidovělý cejch pro současný stav, který bych přesněji popsal jako manipulovanou anarchii.

Pokud má škola plnit své nejvlastnější poslání, musí být spolehlivě zaštítěna autoritou státu.

Pokud má škola plnit své nejvlastnější poslání, musí být spolehlivě zaštítěna autoritou státu a z této záštity pak může plynout její nezbytná formální autorita. Omezme se nyní jen na základní školství, o němž panuje shoda, že jde o veřejný statek. Ministerstvo se už před dvaceti lety stáhlo do pohodlné pozice koordinátora usměrňujícího vydáváním metodických doporučení chod škol, který však přímo nezasahuje. Všechno podstatné se ponechává na rozhodnutí ředitelů. Každý ředitel ale při prvním konfliktu zjistí, že je jako nahý v trní, každý zúčastněný si na něj může zostra vyšlápnout, přičemž on nemá žádné zastání. Teoreticky ho sice může podržet rozumný starosta, leč většinou je tomu naopak, neboť pro starostu je s ohledem na volby výhodnější potopit jednoho ředitele než proti sobě popudit druhou, zpravidla kolektivní stranu (rodiče, učitele). Škola tak nestojí na vlastních nohou a nezbývá jí než se znovu a znovu ohýbat podle nejsilnějšího poryvu větru, který právě vane. Řešení je přitom jednoduché, není potřeba vymýšlet něco nového, stačí se vrátit k odvětvovému řízení školství z let 1991 až 2003. Ministerstvo tehdy řídilo základní školy prostřednictvím školských úřadů na úrovni okresů, které poskytovaly ředitelům škol odborné zázemí a krytí. Stály ředitelům za zády a ti se mohli spolehnout, že je v případě konfliktu podrží, poradí, nebo sáhnou k opravnému prostředku.

Ministerstvo se už před dvaceti lety stáhlo do pohodlné pozice koordinátora.

Podobné je to s obsahem vzdělávání. Kompetenční model kurikula dává ministerstvu volnou ruku k nalévání ideologických obsahů do závazných dokumentů, což se provádí kontaminací použitého jazyka příslušným ptydepe, ale vše podstatné, tedy nosný obsah výuky, nechává na školách. A co zbývá školám bez formální autority, než aby ustupovaly z náročnosti, z tvrdých znalostí faktů a vztahů k měkkým hrám na přibližnou orientaci v problému? Opět jsme u toho, že je nutné, aby stát plnou vahou své autority například stanovil, že násobilka či vyjmenovaná slova se učí mechanickým memorováním, neboť pouze tato cesta vede k uložení do dlouhodobé paměti. A je naprosto lhostejné, zda mechanické memorování pohoršuje teoretiky pedagogiky či progresivní publicisty, podstatné je, že obsah dlouhodobé paměti v praxi osvobozuje, jelikož člověk se po celý zbytek života už nemusí k násobilce či vyňatým slovům vracet, nýbrž je pohotově používá, kdykoliv potřebuje.

15. 6. 2026